

Obsah

Seznam zkratk	7	3.22 Industriální a post-industriální krajina	104
Úvod	9	3.23 Industriální krajina – modelový příklad Vítkovic	106
1. HISTORICKO-GEOGRAFICKÝ KONTEXT	10	3.24 Těžba kamene	108
1.1 Vznik sídel	12	3.25 Rudné hornictví	110
1.2 Typy sídel	14	3.26 Těžba uhlí	112
1.3 Vývoj státní hranice v letech 1742–1918	16	3.27 Poddolovaná krajina	114
1.4 Vývoj státní hranice od roku 1918	18	3.28 Poddolovaná krajina – rekultivace	116
1.5 Vývoj vnitřního administrativního uspořádání 1742–1918	20	3.29 Vývoj dopravy – silniční síť	118
1.6 Vývoj vnitřního administrativního uspořádání od roku 1918	22	3.30 Vývoj dopravy – železnice	120
1.7 Vývoj zástavby na území českého Slezska	24	3.31 Vývoj dopravy – letectví	122
2. PROSTOROVÉ-GEOGRAFICKÝ KONTEXT	28	3.32 Přírodní extrémy a jejich dopady	124
2.1 Geologie	30	3.33 Současné přírodní a antropogenní procesy v krajině	126
2.2 Geomorfologie	32	3.34 Návrat k přírodě – horská turistika	130
2.3 Vodstvo	34	3.35 Návrat k přírodě – rekreace a sport	132
2.4 Podnebí	36	4. OBYVATELSTVO	134
2.5 Vegetace	38	4.1 Vývoj populace 1869–1910	136
2.6 Vegetace – nepůvodní a invazní rostliny	40	4.2 Vývoj populace 1921–1980	138
2.7 Spolubýdliči (synantropní) živočichové	42	4.3 Vývoj populace 1991–2019	140
2.8 Invazní druhy živočichů	44	4.4 Skladba obyvatel podle pohlaví a věku 1869–1910	142
2.9 Ohrožení a vzácní živočichové	46	4.5 Skladba obyvatel podle pohlaví a věku 1920–1980	144
2.10 Přistěhovalci	48	4.6 Skladba obyvatel podle pohlaví a věku 1991–2019	146
2.11 Zajímavosti a rarity	50	4.7 Skladba obyvatel podle náboženství 1869–1950	148
2.12 Navrátilci a zmizelí	52	4.8 Skladba obyvatel podle náboženství 1991–2011	150
3. KRAJINA	54	4.9 Obyvatelstvo podle obcovací řeči 1880–1910	152
3.1 Přirozená krajina	56	4.10 Skladba obyvatel podle jazyka v těšínském Slezsku 1910	154
3.2 České Slezsko na I., II. a III. vojenském mapování	58	4.11 Národnost obyvatelstva v letech 1918–1991	156
3.3 Digitální model reliéfu sledované oblasti	62	4.12 Směry přistěhovalectví v letech 1869–1910	158
3.4 Typologie kulturní krajiny českého Slezska a její prvky	64	4.13 Národnostní složení 1991–2011	160
3.5 Charakter osídlení českého Slezska	68	4.14 Cizinci 1991–2020	162
3.6 Formování ostravské sídelní aglomerace	70	4.15 Rodáci (autochtonní složka obyvatel)	164
3.7 Válečné stopy v krajině Slezska	72	4.16 Migrace v 21. století (2001–2019)	166
3.8 Ocelové srdce republiky v letech 1948–1989	74	4.17 Přirozený přírůstek v 21. století (2001–2019)	168
3.9 Ztracená identita sídelního prostoru ve 20. století	78	5. SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ VÝVOJ	170
3.10 Slezský venkov	80	5.1 Revoluce 1848–1849 (volby do říšského a frankfurtského sněmu)	172
3.11 Louky a pastviny	82	5.2 Zemské a říšské volby ve Slezsku 1861–1918	174
3.12 Zahrady a sady	84	5.3 Parlamentní volby ve Slezsku 1918–1938	176
3.13 Lesní krajina	86	5.4 Proces urbanizace – zrození moderního města	178
3.14 Lesohospodářská krajina	88	5.5 Vývoj veřejného zdravotnictví a sociální péče	180
3.15 Lesy v ohrožení	90	5.6 Střední, odborné a pokračovací školy ve Slezsku do roku 1914	182
3.16 Městské parky	92	5.7 Národopisné a průmyslové výstavy ve Slezsku	184
3.17 Zámecké parky	94	5.8 Změny církevní správy ve Slezsku – katolická církev	186
3.18 Stromořadí, aleje a památné stromy	96	5.9 Změny církevní správy ve Slezsku – protestantské církve	188
3.19 Voda a člověk	98	5.10 Změny církevní správy ve Slezsku – Židé a ostatní	190
3.20 Minerální vody	100	5.11 Tištěná média jako nositelé slezské identity	192
3.21 Přehradby ve Slezsku	102	5.12 Česká emancipace	194

5.13	Polská emancipace.....	196
5.14	Zámecká kultura	198
5.15	Šlechtické stopy v kulturním, sociálním a ekonomickém vývoji.....	200
5.16	Spor o Těšínsko 1918–1920.....	202
5.17	Meziválečné Hlučínsko	204
5.18	České Slezsko (1938–1939)	206
5.19	Ostravsko-opavská operace	208
5.20	Underground v českém Slezsku 1970–1989	210
6.	EKONOMICKÝ VÝVOJ.....	212
6.1	Silniční síť rakouského Slezska 1742–1918.....	214
6.2	Silniční síť českého Slezska 1918–1945.....	216
6.3	Silniční síť českého Slezska 1945–2020.....	218
6.4	Železniční síť českého Slezska 1847–1918.....	220
6.5	Železniční síť českého Slezska vč. MHD 1918–1945.....	222
6.6	Železniční síť českého Slezska vč. MHD 1945–2020.....	224
6.7	Zemědělství – přírodní podmínky pro zemědělství.....	226
6.8	Zemědělství v letech 1848–1945	228
6.9	Zemědělství v letech 1948–1989	230
6.10	Zemědělství v letech 1990–2020	232
6.11	Předpoklady rozvoje průmyslu do roku 1848	234
6.12	Rozvoj průmyslu v letech 1848–1945	236
6.13	Rozvoj průmyslu po roce 1945	240
7.	IDENTITA, SPOKOJENOST A MÍSTA PAMĚTI	242
7.1	Historický vývoj slezské identity.....	244
7.2	Porovnání podoblastí na základě sociologických výzkumů	246
7.3	Oblast Jesenicko.....	248
7.4	Oblast Opavsko	250
7.5	Oblast Hlučínsko	252
7.6	Oblast Těšínsko	254
7.7	Oblast Ostravsko	256
7.8	Místa paměti	258
7.9	Zmizelá německá paměť – Hans Kudlich (*1823 – †1917).....	260
Závěr	263	
Resumé - Summary - Zusammenfassung - Podsumowanie	264	
Použitá literatura	266	
Rejstřík jmenný osobní	276	
Rejstřík místní	278	
ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, z.ú.	286	
Katedra historie a Centrum pro hospodářské a sociální dějiny Filozofické fakulty Ostravské univerzity	288	
Slezské zemské muzeum – dvoustletá tradice v uchování našeho přírodního a kulturního bohatství	290	
Muzeum Těšínska	292	
Zajímavé informace o českém Slezsku ve vydaných publikacích	294	